

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 1

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

OPCIÓ A

[...] amb els ullals de l'odi més abismal (l'odi de la impotència), han gosat d'establir i de mantenir la inversió de l'equivalència aristocràtica dels valors (bo = noble = poderós = bell = feliç = estimat per Déu), tot dient: «Els desgraciats són els bons; els pobres, impotents i febles són els únics bons; els que pateixen, els necessitats, els malalts, els lletjos són els únics que són piadosos, els únics que estan beneïts per Déu, i sols per a ells hi ha benaurança —i vosaltres, els poderosos i nobles, sou, al contrari, els malvats, els cruels, els lascius, els insaciabls, els ateus per a tota l'eternitat; i vosaltres sereu també per a tota l'eternitat els desventurats, els maleïts i els condemnats.» Ja se sap *qui* va heretar aquesta transvaloració jueva... [...] Recordo una frase a la qual vaig arribar en una altra ocasió [...], que amb els jueus comença la revolta dels esclaus pel que fa a la moral: la revolta que té una història de dos mil anys darrere seu i que ara nosaltres ja no percebem per la simple raó que ha triomfat.

Friedrich Wilhelm NIETZSCHE. *La genealogia de la moral*, 1

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
 - a) «aristocràtica»
 - b) «transvaloració»

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Friedrich Wilhelm Nietzsche, de la frase següent del text: «amb els jueus comença la revolta dels esclaus pel que fa a la moral: la revolta que té una història de dos mil anys darrere seu i que ara nosaltres ja no percebem per la simple raó que ha triomfat.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Nietzsche que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]
4. Compareu la concepció de Nietzsche sobre la veritat (i la nostra capacitat per a conèixer-la) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «No hi ha res que sigui bo o dolent per si mateix; què és bo i què és dolent queda determinat només per les normes morals que al llarg de la història han acabat essent acceptades per la cultura de la qual formem part.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

OPCIÓ B

La doctrina utilitarista és que la felicitat és desitjable i que és l'única cosa desitjable com a fi: totes les altres coses només són desitjables com a mitjans per a aquest fi [...].

L'única prova que es pot donar que un objecte és visible és que de fet la gent el veu. L'única prova que es pot oferir que un so és audible és que la gent de fet el sent: i així pel que fa a les altres fonts de l'experiència. De manera semblant, entenc que l'única evidència que és possible aportar que una cosa és desitjable és que la gent de fet la desitja. [...] L'única raó que es pot donar a favor que la felicitat general és desitjable és que tota persona, en la mesura que creu que la pot assolir, desitja la pròpia felicitat. Doncs bé, com que això és un fet, no solament tenim tota la prova que és possible donar en aquest cas, sinó també tota la prova que es podria exigir, que la felicitat és un bé: que la felicitat de cada persona és un bé per a aquella persona, i que la felicitat general és, doncs, un bé per a la suma de totes les persones. Amb això, la felicitat adquireix el títol de ser un dels fins de la conducta i, consegüentment, un dels criteris de la moral.

Però això per si sol no demostra que sigui el criteri únic. Per a ser-ho, semblaria necessari mostrar no solament que la gent desitja la felicitat, sinó també que no desitja mai cap altra cosa. Ara bé, és ben palpable que la gent de fet desitja coses que en el llenguatge corrent són decididament diferents de la felicitat. Desitgen, per exemple, la virtut i l'absència de vici [...].

John Stuart MILL. *L'utilitarisme*, capítol IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
- [1 punt]
- a) «felicitat»
 - b) «fi»
3. Expliqueu com justifica John Stuart Mill a *L'utilitarisme* que «la felicitat és desitjable» i que «és l'única cosa desitjable com a fi». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Mill que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
- [3 punts]
4. Compareu la concepció de Mill sobre la moral amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
- [2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «A vegades hi ha accions que una persona està moralment obligada a fer, tot i que de cap manera no es pot justificar que comportaran que hi hagi més felicitat al món de la que hi hauria si es fes qualsevol altra acció alternativa.» Responen d'una manera raonada.
- [2 punts]

Institut
d'Estudis
Catalans

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 5

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

OPCIÓ A

—I no anomenes també *dialèctic* a qui adquireix la noció de l'essència de cada cosa? [...]

—Com podria no dir-ho? —comentà.

—Doncs pel que fa al bé, passa el mateix. Si algú no és capaç de discernir amb la raó la idea del bé, distingint-la de totes les altres, ni de triomfar, com en una batalla, sobre totes les dificultats, esforçant-se per fonamentar les demostracions no en l'aparença sinó en l'essència de les coses per poder refutar al final totes les objeccions, ¿no diràs d'ell que no coneix el bé en si ni cap altra cosa bona, sinó que, fins i tot en el cas que assoleixi alguna imatge del bé, ho farà per mitjà de l'opinió, però no del saber? [...]

—Sí, per Zeus! —va exclamar—. Diré tot això i amb totes les meves forces.

—Aleshores, si algun dia has d'educar realment aquells fills que ara imagines criar i educar, no els permetràs, crec jo, que siguin governants de la comunitat i dirigeixin els assumptes més importants mentre estiguin privats de raó [...].

—No, en efecte —digué.

—Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaçs de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?

—Els ho prescriuré —va dir—, completament d'acord amb tu.

—I no creus —vaig dir— que tenim la dialèctica en el lloc més alt dels nostres ensenyaments i que no hi ha res que es pugui posar, amb justícia, per damunt d'ella, i que ella és com el cim de tot ensenyament?

PLATÓ. *La República*, llibre VII

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
a) «bé»
b) «opinió»
3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de la frase següent del text: «Els prescriuràs, doncs, que es dediquin particularment a aquella disciplina que els faci capaços de preguntar i respondre amb la més gran competència possible?» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató sobre quan és justa una societat (un Estat) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «A l'hora de determinar la competència d'una persona per a poder governar, les experiències i vivències que hagi tingut són tant o més importants que els coneixements que hagi adquirit amb l'estudi.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

OPCIÓ B

Què és la veritat? Un exèrcit mòbil de metàfores, metonímies, antropomorfismes; en resum, un conjunt de relacions humanes poèticament i retòricament augmentades, transmeses i embellides i que, després d'haver estat usades durant molt de temps, a un poble li semblen fixes, canòniques i vinculants: les veritats són il·lusions que hem oblidat que ho són, metàfores que han esdevingut desgastades i sense força sensible, monedes que han perdut la imatge i que ara només compten com a metall, però ja no com a monedes.

Encara no sabem d'on prové l'impuls cap a la veritat, perquè fins ara només hem sentit parlar de l'obligació de ser veraç que la societat estableix per existir, és a dir, de l'obligació d'utilitzar les metàfores usuals; expressat de forma moral: de l'obligació de mentir segons una convenció consolidada, de mentir en ramat en un estil vinculant per a tots. Llavors l'home oblida, és clar, que aquesta és la seva situació; i menteix, doncs, de la forma indicada, inconscientment i segons costums centenaris —i precisament per aquesta inconsciència, a través justament d'aquest oblidar, arriba al sentiment de la veritat. En el sentiment d'estar obligat a designar una cosa com a «vermella», una altra com a «freda», una tercera com a «silenciosa», es desvetlla un impuls moral envers la veritat: per contraposició al mentider, en qui ningú no confia i de qui tothom s'aparta, l'home es convenç de l'honorabilitat, fiabilitat i profit de la veritat.

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents:
[1 punt]
 - a) «antropomorfismes»
 - b) «impuls moral envers la veritat»

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Friedrich Wilhelm Nietzsche, de la frase següent del text: «per contraposició al mentider, en qui ningú no confia i de qui tothom s'aparta, l'home es convenç de l'honorabilitat, fiabilitat i profit de la veritat.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Nietzsche que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

4. Compareu la concepció de Nietzsche sobre la moral amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Si haguéssim decidit anomenar *potes* a les cues i *cues* a les potes, aleshores diríem que la frase "Els cavalls tenen quatre cues" és veritat; per tant, què és veritat i què és mentida depèn només de les convencions humanes, no de com realment és el món.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

Institut
d'Estudis
Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés